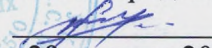

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту історії, права та міжнародних відносин

 Олександр ЖУКОВ
«28» серпня 2025 р.

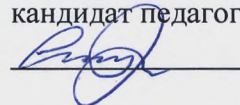
**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ, ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ЗОВНІШНЯ
ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПИ**

**Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини**

**Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова Світлана МОЦАК,
кандидат педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

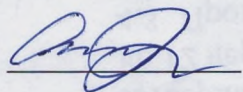
Розробник:

Михтуненко В.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 10	Бакалавр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
3-й; 4-й		
Лекції		
48 год.		
Практичні, семінарські		
60 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
174 год.		
Консультації:		
2 год.		
Загальна кількість годин – 300		Вид контролю: 3 семестр - залік 4 семестр - екзамен

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» є фундаментальною дисципліною. Метою вивчення навчальна дисципліна «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» є формування у здобувачів сучасного бачення процесів політичного, соціально-економічного, міжнародного розвитку країн Європи та дослідження розвитку європейської цивілізації як цілісної системи, та виявлення особливостей розвитку цієї системи в провідних країнах Європи. Крім того, навчальна дисципліна «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» покликана сформувати у здобувачів цілісну картину еволюції політичних систем провідних європейських держав.

Навчальна дисципліна «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних і спеціальних компетентностей:**

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК 2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК 7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК 9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК 11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК 14. Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію в країнах і регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру із застосуванням міждисциплінарних та наукових методів досліджень міжнародних відносин.

СК 15. Здатність здійснювати фахову діяльність з дотримання етично-протокольних норм та врахуванням етнокультурних особливостей національної дипломатії країн світу.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування у студентів когнітивної, соціокультурної, професійної компетентності; виробити у здобувачів вміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, оцінювати найважливіші події та явища історії; розрізняти причинно-наслідкові зв'язки в історії.

- *когнітивно-освітня мета:* вивчення основних закономірностей та особливих тенденцій соціально-економічного, політичного розвитку європейських держав з XVII ст. до початку XXI ст. в контексті основних напрямів розвитку людської цивілізації;

- *професійна мета:* формування вміння використовувати знання з історії в практичній діяльності фахівця з міжнародних відносин, здатності творчо використовувати їх в оцінці сучасних світових політичних процесів, критичного й толерантного ставлення до різних точок зору на історію, поваги до історії різних європейських народів.;

- *виховна мета:* формування культурологічних знань здобувачів, вивчення основ духовної культури суспільства, що сприяють розвиткові спостережливості, критичного мислення, самостійності в висловлюваннях, гуманістичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Виходячи з методологічних та пропедевтичних функцій дисципліни «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» її вивченню передуює опанування навчальних дисциплін: Міжнародні організації, Історія, політичні системи та зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської

Америки, Дипломатія іноземних держав, Аналіз і прогнозування зовнішньої політики, Курсова робота з дипломатії іноземних держав.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН 06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПРН 17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів (III семестр)

Поточний контроль												ІНДЗ	Разом	Загальна сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	15	75	
Поточний контроль														
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	100		
Контроль самостійної роботи														
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	25		

Розподіл балів (IV семестр)

Поточний контроль										Разом	Підсумко вий контроль (екзамен)	Загальна сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
Поточний контроль												
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50		
Контроль самостійної роботи											25	100

2	2	2	2	2	2	2	2	5	4	25		
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----------	--	--

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами вищої освіти всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального матеріалу шляхом поточного та підсумкового контролю.

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю.

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю є залік та екзамен.

Особливу увагу при опануванні змісту навчальної дисципліни «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **60 балів (50 балів в IV семестрі):** участь у семінарах – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань.

- **15 балів:** підготовка індивідуального творчого завдання (презентації, рейтингів керівників, історичної передвибірчої компанії, слоганів правління тощо).

- **25 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка рефератів, есе тощо.

- **25 балів:** підсумковий контроль (екзамен).

Разом – 100 балів.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом

вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював матеріал (на належному рівні сформовані знання); упевнено оперує набутими знаннями; аналізує їх, робить власні висновки, здатен відповісти на питання, яке вимагає критичного мислення.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання та вміння); аналізує його, робить відповідні висновки, уміє логічно висловити своє ставлення до отриманої інформації. Може відповісти на додаткове питання.
3	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання), може дати відповідь на додаткове питання у межах вивченої теми. Однак, не може навести приклад при розкритті змісту певного поняття
2	Здобувач вищої освіти не засвоїв всього програмового матеріалу, допускає незначні помилки, відповідає невпевнено, не завжди адекватно використовує терміни та поняття.
1	Здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмового матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє поняттєвим апаратом
0	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд. Відсутність на занятті.

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	- студент упевнено оперує обсягом навчального матеріалу і застосовує його для розв’язання проблем; - самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; - може характеризувати та аналізувати історичну інформацію; - співвідносити події та процеси за періодами на основі наукової періодизації історичної науки; - знає історіографію розглядуваних проблем; - студент виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати матеріал, наводити чисельні приклади; - вільно користується тематичними картами; - розуміє основні тенденції розвитку історичних проблем слов’янства;
82 - 89	- студент загалом володіє обсягом навчального матеріалу; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні й фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності; - студент робить незначні помилки, користуючись картою; - не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи; - дає загальну характеристику подій (причини, наслідки, значення); - встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв’язки між ними;
74 - 81	- студент загалом володіє обсягом навчального матеріалу; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні й фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності; - студент робить незначні помилки, користуючись картою; - не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи; - не достатньо повно дає характеристику подій (причини, наслідки, значення); - на посередньому рівні встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв’язки між ними;
64 - 73	- студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; - може репродуктивно відтворити незначну частину теоретичного й фактологічного матеріалу; - виявляє знання і розуміння окремих положень курсу; - вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки;

	- визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність; - може дати стислу характеристику окремої постаті; - слабо орієнтується за картами;
60 - 63	- студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; - може репродуктивно відтворити незначну частину теоретичного й фактологічного матеріалу; - виявляє знання і розуміння окремих положень курсу; - вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; - визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність; - може дати стислу характеристику окремої постаті; - слабо орієнтується за картами;
35-59	коли студент дуже слабо володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події; - впізнає постать чи подію лише за детальним описом; - не визнає послідовності подій; - відсутні навички роботи з картами; - відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер; - відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні; - вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”);
1 - 34	- коли студент зовсім не володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події; - не впізнає постать чи подію; - не визнає послідовності подій; - відсутні навички роботи з картами; - відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер; - відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні; - вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”);

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» можуть бути:

- усне опитування. Здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;
- тестові завдання. Тести – це спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь;
- самостійні роботи. Здійснюється за допомогою письмових робіт. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);
- проектні завдання. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань; розв'язання кейсів, ситуативних завдань.
- контрольна робота залікового модуля (залік та екзамен).

Засоби діагностики результатів навчання мають на меті критичне мислення, комплексне розв'язання проблем, оригінальність, креативність, міркування та створення ідей, комунікативні навички та навички самоорганізації, уміння працювати з інформацією. Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньої політики Англії часів республіки та протекторату Кромвеля.
2. Розкрийте наслідки перевороту 1688 р. та встановлення в Англії конституційної монархії.
3. Висвітліть основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Франції в роки правління Людовіка XIV (1643–1715 рр.).
4. Назвіть учасників війни європейської коаліції проти Османської імперії (1683–1699 рр.).
5. Причини та наслідки Семилітньої війни (1756–1763 рр.).
6. Висвітліть основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Якобінського уряду.
7. Охарактеризуйте особливості Європейських війн Наполеона у 1804–1812 рр.
8. Розкрийте особливості соціально-економічного розвитку Англії в першій половині XIX ст.
9. У чому полягали реформи У. Гладстона та Б. Дізраелі в Англії?
10. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньої політики Англії в 1815–1870 рр.
11. У чому полягали причини революції у Франції (1848–1849 рр.)?
12. Висвітліть основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Франції за часів імператора Наполеона III.
13. Політика Бісмарка стосовно об'єднання Німеччини.
14. Дайте оцінку наслідкам франко-німецької війни (1870–1871 рр.).
15. Передумови та причини італійської революції (1848–1849 рр.).
16. Визначте роль П'ємонту в об'єднанні Італії.
17. Причини революції (1848–1849 рр.) в Австрійській імперії.
18. Головні особливості соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Великобританії в 1870–1914 рр.
19. Головні напрями зовнішньої політики уряду Великобританії на межі XIX–XX ст.
20. Дайте оцінку внутрішній і зовнішній політиці Німеччини за канцлерства Бісмарка.
21. Політична ситуація в Німеччині на початку XX ст.
22. Охарактеризуйте соціально-економічний і суспільно-політичний устрій Франції в період Третьої республіки.
23. Дайте характеристику зовнішній політиці французького уряду на межі XIX - XX ст.

24. Головні особливості державно-політичного устрою Австро-Угорщини в умовах існування дуалістичної монархії.
25. Політична, соціокультурна та ментальна суть палацових переворотів Російської імперії 20-40 рр. XVIII ст. Палацовий переворот 29 січня 1725 р.
26. Національно-визвольних рух у Польщі у 1820 – 1830-х рр. Листопадове повстання 1830 – 1831 рр. та його геополітичні наслідки.
27. Сербія під владою Австрійської імперії. Участь сербів у австро-турецьких війнах у першій половині XVIII ст.
28. Політичне становище Болгарії у складі Османської імперії XVIII ст. Боротьба за самостійність Болгарської церкви.
29. Просвітницький абсолютизм на хорватських землях: політичні та соціокультурні наслідки.
30. Зовнішня політика в Російській імперії доби правління Єлизавети Петрівни.
31. Особливості розвитку Словенії у складі монархії Габсбургів у XVIII ст.
32. Російсько-французька війна 1812 р. Передумови та військово-політичні події у сучасній науковій інтерпретації.
33. Російсько-турецька війна 1877-1878 рр. та її наслідки для Болгарії
34. Участь південнослов'янських народів в революції 1848 року
35. Участь слов'янських держав у Балканських війнах 1912 – 1913 рр.
36. Позиція Ю. Пілсудського по національному питанню напередодні і під час Першої світової війни.

Питання для підсумкового контролю:

1. Версальський договір: міцний мир для Європи, єдино можливий компроміс чи міна уповільненої дії у міжнародних відносинах 20-30-х років?
2. Рапальський договір між Німеччиною та Радянською Росією: наслідок створення Версальсько-Вашингтонської системи, єдино можливий вихід з економічної ізоляції чи сепаратна змова?
3. Чи були альтернативи розвитку міжнародних відносин в 30-ті роки?
4. В якій мірі радянсько-німецьке зближення було зумовлено близькістю їх зовнішньополітичних програм або ситуацією, що об'єктивно склалася?
5. Чи виконала Ліга Націй свою історичну місію? Які зміни в Статуті цієї організації могли б посилити її дієвість?
6. Через реформи до соціалістичної демократії і через соціалістичну революцію до «диктатури пролетаріату»: дві альтернативні стратегії в міжнародному соціалістичному русі. Чи був можливий компроміс?

7. Чим демократія Веймарської республіки відрізнялася від американської та британської демократії?

8. Фашизм: історична випадковість чи закономірність політичного розвитку Європи? Чи можна було запобігти фашизації країн Європи?

9. Соціально-психологічні основи фашизації європейського суспільства в умовах прискореної модернізації - «авторитарна особистість» та «людина маси».

10. Реформізм: вимушена поступка робітничому рухові чи свідомо соціально-економічна стратегія західних демократій?

11. Політична ідеологія і зовнішня політика держав у першій половині ХХ ст.: чи існував взаємозв'язок?

12. Чому почалася Друга світова війна?

13. Чому Другий фронт у Західній Європі було відкрито лише влітку 1944 р.?

14. Чи можна вважати історію «дивної» (антигітлерівської) коаліції початковою сторінкою «холодної війни»?

15. Хто виграв Другу світову війну: СРСР, західні демократії, антигітлерівська коаліція чи все «прогресивне людство»?

16. «Холодна війна»: безглуздий витвір амбіційних політиків чи імператив історії?

17. Чи можна було уникнути розколу Німеччини?

18. «Розрядка міжнародної напруженості»: пошук компромісу чи «перепочинок» перед новою хвилею «холодної війни»?

19. Чим зумовлені інтеграційні тенденції в сучасному світі?

20. Чи можливе створення дієвого механізму розв'язання регіональних конфліктів?

22. Чи здатна сучасна демократія ефективно вирішувати расово-етнічні та релігійні проблеми?

24. Чи є НТР безальтернативним шляхом людства до духовної і екологічної катастрофи?

25. Неокейсіанство і неоконсерватизм – дві альтернативні моделі ДМК другої половини ХХ ст. Яка економічна модель є оптимальною на початку ХХІ ст.?

26. Чому Велику Британію у 60-70-ті ХХ ст. роки називали «хворою людиною Європи»? Визначте причини цієї «хвороби» та запропонуйте «рецепти» її лікування.

27. Чи стала ООН дієвою альтернативою безсилій Лізі Націй?

28. «Держава загального добробуту»: утопічна мрія кейнсіанців, міф «буржуазної пропаганди» чи реальність сучасного західного суспільства?

29. Висвітліть основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики гітлерівської Німеччини в 1933–1939 рр.

30. Охарактеризуйте внутрішню та зовнішню політику італійського фашизму в 20–30-х роках XX ст.

31. Охарактеризуйте нацистський окупаційний режим в Європейських країнах та на окупованій території СРСР і особливості боротьби з ним.

32. Висвітліть основні етапи «холодної війни».

33. Дайте оцінку зовнішній політиці консервативного уряду М. Тетчер.

34. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньої політики німецьких держав у 50-80-х роках XX ст.

35. Сутність «Маккартизму» та доктрини «звільнення від комунізму».

36. Наслідки розпаду Югославії.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи» складається з двох модулів, в яких висвітлюються вузлові питання історичного розвитку європейських країн на основі всебічного аналізу історичних джерел, вивчення історіографічної бази, опрацювання понятійного апарату. Важлива увага зосереджена на означенні передумов до формування самостійних національних держав регіону, визначенні особливостей їх соціально-економічної та політичної структури, рис матеріальної та духовної культури в Новий та Новітній час.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

МОДУЛЬ 1. КРАЇНИ ЄВРОПИ У ПЕРШІЙ ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ (1640–1914 РР.)

Тема 1. Велика Британія в період XVII ст. – 1914 рр.

Передумови, причини та характер англійської революції середини XVII ст. Початок революції (1640–1642 рр.). Розгортання громадянської війни в 40-х роках XVII ст. Страта короля. Страта короля та проголошення республіки. Встановлення протекторату Кромвеля. Реставрація Стюартів у 1660 р. Внутрішня та зовнішня політика династії Стюартів. Переворот 1688 р. і встановлення в Англії конституційної монархії. Історичне значення англійської буржуазної революції. Соціально-економічний розвиток Англії в першій половині XIX ст. Завершення промислового перевороту. Становище

робітничого класу. Парламентська реформа 1832 р. Чартистський рух. Економічне піднесення Англії в 50–60-х роках XIX ст. Англійський робітничий рух в 50–60-х роках XIX ст. Реформи У. Гладстона та Б. Дізраелі. Зовнішня політика Англії в 1815–1870 рр. Соціально-економічний розвиток Великобританії в 1870–1914 рр. Суспільно-політичний устрій. Діяльність Л. Солсбері, Дж. Чемберлена та Д. Лорд-Джорджа. Робітниче законодавство. Колоніальна політика Великобританії. Англо-бурська війна. Ірландське питання.

Особливості формування політичної системи Великої Британії.

Тема 2. Франція у другій половині XVII – 1914 рр. Криза французького абсолютизму

Франція за часів правління Людовіка XIV (1643–1715 рр.). Внутрішня та зовнішня політика. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Франції в XVIII ст. Зародження капіталістичного способу виробництва в надрах феодалізму. Основні стани французького суспільства. Назрівання кризи французького абсолютизму. Зовнішня політика французького абсолютизму за часів правління королів Людовіка XV та Людовіка XVI. Поразка Франції в Семилітній війні. Французьке просвітництво. Передумови та причини Великої Французької революції. Штурм Бастилії та початок революції. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. Конституція 1791 р. Повстання 10 серпня 1792 р. Проголошення республіки. Встановлення Якобінської диктатури. Внутрішня та зовнішня політика Якобінського уряду. Термідоріанський переворот 27 липня 1794 р. Політика Термідоріанського Конвенту. Внутрішня та зовнішня політика Директорії (1795–1799 рр.). Переворот 18 брюмера (9 листопада 1799 р.) та прихід до влади Наполеона Бонапарта. Проголошення Французької імперії. Внутрішня політика Наполеона Бонапарта. Європейські війни 1804–1812 років. Франко-російська війна 1812 р. та крах Наполеонівської імперії. «Сто днів» правління Наполеона. Поразка біля Ватерлоо. Віденський конгрес та нова система договорів. Наслідки та історичне значення Великої Французької революції.

Реставрація Бурбонів та її наслідки. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Франції в першій половині XIX ст. Зовнішня політика Франції в першій половині XIX ст. Особливості промислового перевороту. Липнева революція 1830 р. у Франції та її наслідки. Причини та початок революції у Франції 1848–1849 рр. Повалення монархії Луї-Філіппа та проголошення Другої республіки. Діяльність Тимчасового уряду. Червнє повстання 1848 р. Конституція 1848 р. і вибори президента

республіки. Франція в період Другої імперії (1852–1870 рр.). Внутрішня та зовнішня політика Наполеона III.

Франко-німецька війна (1870–1871 рр.) та її наслідки для Франції. Паризька Комуна. Суспільно-політичний устрій Третьої республіки. Особливості політичної боротьби між республіканцями та монархістами. Політичні кризи останньої чверті XIX ст. Соціально-економічний розвиток Франції в останній чверті XIX – на початку XX ст. Правління радикалів на початку XX ст. Зовнішня політика Франції наприкінці XIX – на початку XX ст. Франко-російські та франко-англійські договори.

Особливості формування політичної системи Франції.

Тема 3. Німеччина у другій половині XVII – 1914 рр.

Політичне становище німецьких держав після наполеонівських війн. Утворення Німецького союзу. Розвиток капіталізму в Німеччині в першій половині XIX ст. Ідея об'єднання Німеччини. Революційні події 1848–1849 років у Німеччині. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Німецьких держав у 50–60-х роках XIX ст. Політика Бісмарка щодо об'єднання Німеччини. Створення Північно-німецького союзу. Франко-німецька війна й утворення Німецької імперії. Соціально-економічний розвиток Німеччини наприкінці XIX - на початку XX ст. Державний і політичний устрій Німеччини. Канцлерство Бісмарка. Боротьба з внутрішньою опозицією. Політика «культуркампфа». Боротьба проти соціалістів. Робітниче законодавство. Утворення Троїстого Союзу. Колоніальна політика Німецької імперії на рубежі XIX - XX ст. Політична ситуація в Німеччині на початку XX ст. Підготовка Першої світової війни

Особливості формування політичної системи Німеччини.

Тема 4. Міжнародні відносини у другій половині XVII – 1918 рр.

Європейські країни після Тридцятилітньої війни (1618–1648 рр.). Дипломатія другої половини XVII ст. Війна європейської коаліції проти Османської імперії (1683–1699 рр.). Карловацький мир. Північна війна (1700–1721 рр.). Війна за іспанську спадщину (1701–1714 рр.). Війна за австрійську спадщину (1740–1748 рр.). Семилітня війна (1756–1763 рр.). Російсько-турецькі війни XVIII ст. та їх наслідки. Поділи Польщі. Загострення суперечностей між великими світовими державами на початку XX ст. Причини, характер та учасники Першої світової війни. Стратегічні плани сторін напередодні Першої світової війни. Початок війни. Бойові дії у 1914–1916 рр. Вступ Туреччини, Італії, Болгарії, Румунії в Першу світову війну. Воєнні дії у 1917–1918 рр. Вступ США у війну. Брестський мирний договір,

його вплив на пере-, його вплив на перебіг подій у Першій світовій війні. Поразка Німеччини та її союзників. Наслідки Першої світової війни.

Тема 5. Італія в у другій половині XVII –1914 рр.

Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Італійських держав у 1815–1870 рр. Передумови та причини Італійської революції (1848–1849 рр.). Початок та хід революції в Італії. Повстання у Венеції та Мілані. Війна з Австрією. Проголошення Римської республіки. Причини поразки революції в Італії. Австро-італо-французька війна 1859 р. Похід «Тисячі» Д. Гарібальді та створення Італійського королівства. Роль П'ємонт у об'єднанні Італії. Приєднання Венеціанської області та Риму і завершення об'єднання Італії.

Особливості формування політичної системи Італії.

Тема 6. Польські землі в XVII – 1914 рр.

Початок економічного занепаду Речі Посполитої. Зовнішня політика і війни другої половини XVII - початку XVIII століття. Ідеологія «бастиону християнства». Саксонська династія. Спроби реформування польської державності. Реформи 1760-х років. Поділи Польщі. Повстання Костюшко. Причини занепаду Польської держави. Проголошення князівства (герцогства) Варшавського 1807 р. Венський конгрес і визначення польських кордонів в 1815 р. Польські землі в 1815-1830 рр. Польські землі у другій половині XIX ст. у складі Австро-Угорщини. Польські землі у другій половині XIX ст. у складі Німецької імперії «Культуркампф» – боротьба за культуру 1871–1878 рр. Січневе повстання 1863–1864 рр., його значення та наслідки. Польські землі у роки Першої світової війни. Передумови, хід та цивілізаційна спадщина Першої світової війни 1914–1918 рр. Польське питання на міжнародній арені. Шлях до відновлення незалежності Польської Республіки. Версальська система.

Особливості формування політичної системи Польщі.

Тема 7. Чеські землі та Словаччина в XVII – 1914 рр.

Розорення Чехії у часи війни за австрійську спадщину. Семилітня війна. Втрата Сілезії. Повстання 1775 року. Обмеження кріпосного права. Заборона вотчинним судам засуджувати селян до смертної кари. Правління Йосифа II. Правління імператора Франца II. Політична діяльність міністра закордонних справ і канцлера уряду князя К. Меттерніха. Правління імператора Фердинанда I. Революція 1848 – 1849 років у Чехії. Перетворення чеських земель в «промислову майстерню» Австро-Угорщини. Національно-

політична боротьба в 80-90 рр. XIX ст. Чеські землі напередодні Першої світової війни. Політична криза Австро-Угорщини і позиція чеської правлячої еліти. Зовнішньополітична орієнтація чеської буржуазії. Антивоєнний рух в чеських землях.

Політична ситуація в Словаччині після придушення угорської революції. «Слов'янство і світ майбутнього» Л. Штура. Словацькі землі в кінці XIX - початку XX ст. Підйом робітничого руху в Словаччині на початку XX ст. Національний рух в Словаччині напередодні Першої світової війни.

Особливості формування політичної системи Чехії та Словаччини.

Тема 8. Сербія та Чорногорія в XVII – 1914 рр.

Російсько-турецька війна 1806 – 1812 років та її вплив на розгортання подій у Сербії. Зміна співвідношення сил великих держав - Австрії, Франції та Росії. Бухарестський мир з Османською імперією та його значення для Сербії. Наступ Туреччини на Сербію в 1813 році, відновлення контролю над сербськими територіями, розправа з учасниками повстання. Позиція Росії у сербському питанні. Здобуття Сербією автономії. Поглиблення суперечностей у Сербії в 50-ті роки. Рішення Паризького конгресу по сербському питанню. Прийняття Конституції 1869 року та проголошення у Сербії конституційної монархії. Значення Скупщини, Державної Ради у системі органів влади та суду. Сербо-турецькі війни 1876 – 1878 рр.

Становище в Чорногорських землях у XVII столітті. Васальна залежність від Порту. Економічна і суспільна відсталість краю. Формування централізованої держави. Заснування у 1713 році єдиного загальнодержавного суду. Роль православної церкви і Цетинських митрополитів. Політика Петра I Негоша (1782 – 1830) на посилення централізації й удосконалення державного устрою. Контакти з Росією. Участь чорногорців у російсько-турецькій війні 1877 – 1878. років та визнання Чорногорії незалежним князівством. Берлінський трактат про чорногорське питання.

Створення Балканського союзу. Східний криза 1875-1878 рр. Сербо-турецькі війни. Основні проблеми розвитку Сербії в 1878-1914 рр. Економічна і політична ситуація в королівстві Сербія. Внутрішня і зовнішня політика Сербії в 1903-1914 рр. Чорногорія в 1878-1914 рр. Сербія та Чорногорія в Балканських війнах 1912-1913 рр.

Особливості формування політичної системи Сербії та Чорногорії.

Тема 9. Болгарія в XVII – 1914 рр.

Політична анархія на межі XVIII та XIX століть. Антитурецькі змови і виступи 30 – 50-х років XIX століття. Рух за об'єднання з Римом і виникнення греко-католицької церкви. Султанський фірман 1870 року та утворення незалежного болгарського екзархату. Наслідки церковної боротьби. Російсько-турецька війна 1877 – 1878 років та участь у ній болгарських добровольців. Сан-Стефанський мирний договір і Берлінський трактат у долі Болгарського народу.

Князівство Болгарія та Східна Румелія в 1879-1885 рр. Політичне життя в Князівстві. «Режим повноважень» 1881-1883 рр. Перегрупування політичних сил в Князівстві. Східна Румелія в 1879-1885 рр. Процес об'єднання Східної Румелії з Князівством Болгарія. Оформлення Балканського союзу. Берлінський договір 1878 року і положення македонців в складі Османської Туреччини. «Болгарський криза» 1886-1887 рр. Внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Болгарії в 1887-1908 рр. Зміцнення її суверенітету. Проголошення незалежності Болгарії. Болгарія в Балканських війнах 1912-1913 рр.

Особливості формування політичної системи Болгарія.

Тема 10. Російська імперія в XVII – 1914 рр.

Палацеві перевороти як фактор політичного життя Росії. Внутрішня політика Катерини II. Зміцнення станового поділу. Селянська війна під приводом О. Пугачова. Зовнішня політика Російської імперії (російсько-турецькі війни 1768 – 1774 та 1787 – 1791 рр.; участь Росії у війнах з революційною Францією). Внутрішня та зовнішня політика Олександра I. Внутрішня та зовнішня політика Миколи I 1825-1855 рр. Зростання опозиційних настроїв в російському суспільстві. Селянський рух. Коливання політичного курсу Олександра II. Проблеми реалізації реформ 60-70-х рр. Соціально-політична криза на межі 70–80-х рр. XIX ст. М.Т. Лоріс-Меліков та його програма. Вбивство Олександра II. «Цар-визволитель» в оцінках істориків та сучасників. Спроба модернізації Росії. Олександр III і Маніфест про непорушність самодержавства. Курс уряду на контрреформи. Микола II і проведення консервативно-охоронної політики. Російсько-японська війна 1904 - 1905 рр. Російська імперія в Першій світовій війні.

Особливості формування політичної системи Російської імперії.

Тема 11. Австрійська імперія в XVII – 1870 рр. Австро-Угорщина в 1870–1914 рр.

Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Австрійської імперії у XVII – першій половині XIX ст. Національна політика Габсбургів.

Причини революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії. Розгортання революційних подій у Відні та проголошення конституційної монархії. Революційні події в Угорщині та в інших частинах Австрійської імперії. Проголошення незалежності Угорщини. Причини поразки революції в Австрійській імперії. Австрійська імперія в 50–60-х роках XIX ст. Утворення Австро-Угорщини. Державно-політичний устрій Австро-Угорщини в умовах існування дуалістичної монархії. Соціально-економічний розвиток країни на рубежі XIX - XX ст. Проблема національних меншин в Австро-Угорській імперії. Національно-визвольні рухи. Основні напрями зовнішньої політики Австро-Угорського уряду. Австро-Угорщина в Першій світовій війні.

Особливості формування політичної системи Австро-Угорщини.

Тема 12. Країни Північної Європи в XVI – 1914 рр.

Утворення Скандинавських держав. Трансформація централізованих монархій у Скандинавії та їхня завойовницька політика. Війни з Ганзою. Кальмарська унія. *Данія*: посилення королівської влади за Крістіана II. Загострення класової боротьби. «Графська суперечка». Реформація. Боротьба Данії за панування на Балтиці. Данія на початку XVII ст. *Швеція*: Реформація. Зовнішня експансія. Посилення феодального гніту у першій половині XVII ст. Антифеодальні виступи селян та городян. Шведське «великодержавство». *Фінляндія*: Фінляндія у XVI ст. «Війна кийків» (1596–1597 рр.). Фінляндія у складі «великодержавної» Швеції. *Норвегія в XVI – XVII ст.*: зовнішня політика. Занепад Ісландії під владою Данії. Зовнішня політика Скандинавських країн в XVIII – на початку XX ст.

Особливості формування політичної системи в країн Північної Європи.

Модуль 2. КРАЇНИ ЄВРОПИ У XX – НА ПОЧАТКУ XXI СТ.

Тема 1. Великобританія в XX – XXI ст.

Наслідки Першої світової війни для Великобританії. Економічне та політичне становище країни після Першої світової війни. Внутрішня та зовнішня політика уряду Ллойд Джорджа. Великобританія в період стабілізації (1923–1929 рр.). Робітничі страйки. Світова економічна криза 1929–1933 рр. та її наслідки для Великобританії. Політика другого лейбористського уряду Макдональда. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Великобританії в 1934–1939 рр. Зовнішня політика Великобританії напередодні війни.

Наслідки Другої світової війни для Англії. Внутрішня та зовнішня політика лейбористів у другій половині 40-х — на початку 50-х років. Повернення до влади консерваторів. Особливості політичної діяльності консервативних урядів у 1951–1964 рр. (У. Черчилля, А. Ідена, Г. Макміллана, А. Дугласа Х'юма). Внутрішня та зовнішня політика лейбористського уряду Г. Вільсона (1964–1970 рр.). Ольстерська проблема. Економічна та політична нестабільність Великобританії 70-х років. Внутрішня та зовнішня політика консервативних урядів М. Тетчер, Дж. Мейджора (1979–1997 рр.). Тетчеризм. Повернення лейбористів до влади. Великобританія на рубежі ХХ — ХХІ ст. Вихід Великобританії з ЄС. Зовнішня політика Британії в 2010–2020 рр.

Сучасна політична система Великобританії.

Тема 2. Франція в ХХ – ХХІ ст.

Наслідки Першої світової війни для Франції. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Франції на початку 20-х років ХХ ст. Соціальний рух у перші повоєнні роки. Стан французької економіки в період стабілізації (20-ті роки ХХ ст.). Зовнішня політика французького уряду в 20-х роках ХХ ст. Соціально-економічне та суспільно-політичне становище Франції в роки світової економічної кризи (1929–1933 рр.). Франція в 30-х роках ХХ ст. Внутрішня та зовнішня політика.

Соціально-економічний і суспільно-політичний устрій Французької республіки після Другої світової війни. Конституція 1946 р. та проголошення Четвертої республіки (1946–1958 рр.). Прихід до влади Ш. де Голля та проголошення П'ятої республіки. Внутрішня та зовнішня політика в період президентства де Голля. Травнево-червневі події 1968 р. та їхні наслідки. Франція в 70-х роках ХХ ст. Внутрішня та зовнішня політика Французької республіки в період президентства Ф. Міттерана (1981–1995 рр.). Прихід до влади Ж. Ширака. Зовнішньополітичний розвиток Франції на рубежі ХХ–ХХІ ст. Характеристика президентства Є. Макрона.

Сучасна політична система Франції.

Тема 3. Німеччина в ХХ – ХХІ ст.

Економічне та політичне становище Німецької імперії наприкінці Першої світової війни. Листопадова революція 1918 р. та її наслідки. Версальський мир. Прийняття Веймарської конституції 1919 р. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток

Німеччини на початку XX ст. Поява нацизму в Німеччині. Економіка Німеччини в роки стабілізації (1923–1929 рр.). Суспільно-політич-рр.). Суспільно-політичний розвиток Німеччини в 20-х роках XX ст. Світова економічна криза (1929–1933 рр.) та її вплив на Німеччину. Прихід до влади нацистів. Внутрішня та зовнішня політика гітлерівської Німеччини в 1933–1939 рр.

Економічне та політичне становище Німеччини після поразки у Другій світовій війні. Формування партійно-політичної структури в Західній та Східній Німеччині. Розкол Німеччини, створення ФРН і НДР. Внутрішня та зовнішня політика уряду К. Аденауера (1949–1963 рр.). Становлення комуністичного режиму в Східній Німеччині. Повстання 17 червня 1953 р. та його наслідки. Побудова Берлінської стіни. Політичне та економічне життя НДР в 60–80-х роках. Наростання кризи тоталітаризму в Східній Німеччині. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток ФРН у 60–80-х ро-80-х роках. Зовнішня політика урядів ФРН. Об'єднання Німеччини. Суспільно-політичне та зовнішньоекономічне становище Німеччини наприкінці XX — на початку XXI ст. Політика канцлера А. Меркель.

Сучасна політична система об'єднаної Німеччини.

Тема 4. Італія в XX – XXI ст.

Наслідки Першої світової війни для Італії. Прихід до влади фашистів та становлення фашистської диктатури. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Італії в 20-х роках XX ст. Лютеранські угоди. Світова економічна криза (1929–1933 рр.) та її наслідки для Італії. Соціально-економічний розвиток Італії в 1933–1939 рр. Зовнішня політика італійського фашизму.

Політичне та економічне становище Італії після Другої світової війни. Прийняття конституції 1948 р. Внутрішня та зовнішня політика наприкінці 40-х — на початку 50-х років. Аграрна реформа. Італійське економічне диво 50–60-х років та його соціальні наслідки. Соціально-економічне та суспільно-політичне становище Італії в 70–80-х роках. Партійно-політична криза в Італії першої половини 90-х та шляхи її подолання. Особливості соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Італії у 90-ті роки XX — на початку XXI ст. Зовнішня політика уряду Італії на сучасному етапі.

Сучасна політична система Італії.

Тема 5. Країни Центральної та Південно-Східної Європи в першій половині XX ст.

Становлення Польської держави після Першої світової війни. Внутрішня та зовнішня політика польського уряду в перші повоєнні роки. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Польщі в 20–30-х роках ХХ ст. Зовнішня політика польського уряду в 30-х роках ХХ ст. Становлення Чехословацької держави в 1918–1920 рр. Внутрішня та зовнішня політика уряду Чехословаччини в 20–30-х роках ХХ ст. Мюнхенська угода 1938 р. та її наслідки для Чехословаччини. Окупація чеських земель Німеччиною. Проголошення Словацької республіки. Особливості соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Угорщини в 20–30-х роках ХХ ст. Румунія в 1918–1939 рр. Внутрішня та зовнішня політика. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Болгарії в 20–30-х роках ХХ ст. Особливості соціально-економічного і суспільно-політичного розвитку Югославії в міжвоєнний період.

Тема 6. Країни Центральної та Південно-Східної Європи в другій половині ХХ – ХХІ ст.

Особливості становлення комуністичних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи в 40-х - на початку 50-х років. Соціально-економічні перетворення в країнах Центральної та Південно-Східної Європи в повоєнний період та їх наслідки. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії в 50–80-х роках ХХ ст. Наростання кризових явищ командно-адміністративної системи. Особливості розвитку «самоврядного соціалізму» в Соціалістичній Федеративній республіці Югославія в 50–80-х роках ХХ ст. Наростання кризових явищ у суспільно-політичному та економічному житті Югославії. Суспільно-політичні кризи у країнах Центральної та Південно-Східної Європи в 50–80-х роках ХХ ст. Демократична революція 1989 р. в Румунії, падіння режиму Чаушеску. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії, країн Балтії, Білорусі в 90-х роках ХХ - на початку ХХІ ст. Розпад Югославії. Особливості соціально-політичного розвитку нових держав колишньої Югославії.

Сучасна політична система нових незалежних держав.

Тема 7. СРСР на політичній арені світу. РФ в кінці ХХ - на початку ХХІ ст.

Утворення СРСР. Боротьба за владу. Утвердження одноосібної влади Сталіна. Зовнішня політика СРСР у передвоєнні роки. Радянсько-німецький пакт і його наслідки. Початок другої світової війни. Приєднання до СРСР територій Східної Європи. Війна з Фінляндією. СРСР в часи другої світової війни. «Велика гра». Перемога антигітлерівської коаліції. Розгром Японії. Історія СРСР в другій половині XX – початку XXI ст. Апогей сталінського тоталітаризму (1945-1953 рр.). Післясталінські десятиріччя. Хрущовська «відлига» (1953-1964 рр.). Боротьба за сталінську спадщину. XX з'їзд КПРС. Лібералізація політичного режиму. Зовнішня політика. СРСР в роки застою (1964-1985 рр.). Падіння Хрущова. Реформа 1965 р. і її провал. Економіка дефіциту. Формування духовної опозиції дисидентського руху. Зовнішня політика, розрядка і повернення до напруженості. Епоха «перебудови» (1985-1991 рр.). Спроби модернізації соціалізму («перебудова»). Перехід до зміни суспільного ладу. Серпневий путч і розпад СРСР. Закінчення «холодної війни». Розпад радянського блоку.

Росія на шляху суверенного перетворення (1991-2001 рр.). Перехід до ринкових реформ. Політична криза 1993 р. Прийняття Конституції РФ. Перша Чеченська війна. Другий термін президентства Б. Єльцина і поглиблення кризи. Друга Чеченська війна. Обрання Президентом В.В. Путіна. Зовнішня політика. Росія на початку XXI ст.

Особливості політичної системи СРСР. Трансформація політичної системи сучасної Росії.

Тема 8. Країни Північної Європи в XX – XXI ст.

Політичний та економічний розвиток Данії, Норвегії, Швеції, Фінляндії у перші повоєнні роки. Економічний бум та політичний розвиток 50-60-х років. Зовнішня політика країн Північної Європи в II половині XX ст. Країни Північної Європи в 70-ті роки: економічні труднощі та політичні метаморфози. Особливості «шведського соціалізму». Зміни у зовнішньополітичному курсі країн Північної Європи в 90-х роках XX ст. Регіональний рівень зовнішньополітичного курсу країн Північної Європи на початку XXI ст.

Тема 9. Друга світова війна з історії європейських країн.

Передумови, причини, характер, періодизація Другої світової війни. Агресія Німеччини й СРСР проти Польщі. Оголошення війни Німеччині Англією й Францією. Дивна війна. Радянсько-фінська війна та її наслідки. Завоювання Німеччиною Голландії, Бельгії, Франції. Вторгнення Німеччини та союзників на Бал-

кани, захоплення Криту. Розстановка сил напередодні радянсько-німецької війни. План «Барбаросса». Напад Німеччини на СРСР. Нацистський окупаційний режим в Європейських країнах і на окупованій території СРСР. Відкриття другого фронту. Берлінська операція. Капітуляція Німеччини.

Тема 10. Міжнародні відносини в II половині XX – на початку XXI ст.

Становлення двох курсів у міжнародній політиці після Другої світової війни. Створення та діяльність ООН у перші повоєнні роки. Післявоєнне мирне врегулювання в Європі. Мирні договори 1947 р. Початок «холодної війни» та посилення протистояння між двома наддержавами. Доктрина Трумена та «план Маршалла». Створення НАТО, ЄЕС, Організації Варшавського договору (ОВД), Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ). Югославсько-радянський конфлікт 1948–1953 рр., його вплив на міжнародні відносини. Міжнародні відносини у другій половині 50-х — першій половині 70-х років. Берлінська криза 1958–1963 рр.

Міжнародна розрядка в першій половині 70-х років та її значення для формування міжнародних відносин. Поворот від розрядки до нового витка напружень в радянсько-американських відносинах другої половини 70-х - першої половини 80-х років. Горбачовська перебудова та її вплив на розвиток радянсько-американських відносин.

Політичні та економічні зміни у міжнародних відносинах після розпаду Радянського Союзу. Міжетнічні війни першої половини 90-х років у Хорватії та Боснії, їх наслідки. Поглиблення інтеграційних процесів у Європі та світі на сучасному етапі розвитку людства. Проблеми розширення НАТО та ЄС на Схід. Проблема світового тероризму на рубежі XX–XXI ст. Роль ООН у вирішенні міжнародних конфліктів на сучасному етапі розвитку людства.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
КРАЇНИ ЄВРОПИ У ПЕРШИЙ ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ (1640–1914 РР.)						
Тема 1. Велика Британія в період XVII ст. – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 2. Франція у другій половині XVII – 1914 рр. Криза французького абсолютизму	12	4	4			4
Тема 3. Німеччина у другій половині XVII – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 4. Міжнародні відносини у другій половині XVII – 1918 рр.	14	4	4			6
Тема 5. Італія в у другій половині XVII – 1914 рр.	8	2	2			4
Тема 6. Польські землі в XVII – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 7. Чеські землі та Словаччина в XVII – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 8. Сербія та Чорногорія в XVII – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 9. Болгарія в XVII – 1914 рр.	8	2	2			4
Тема 10. Російська імперія в XVII – 1914 рр.	10	2	4			4
Тема 11. Австрійська імперія в XVII – 1870 рр. Австро-Угорщина в 1870 – 1914 рр.	8	2	2			4
Тема 12. Країни Північної Європи в XVI – 1914 рр.	8	2	2			4
	2				2	
Усього годин за I семестр	120	28	40		2	50
КРАЇНИ ЄВРОПИ У XX – НА ПОЧАТКУ XXI СТ.						
Тема 1. Великобританія в XX – XXI ст.		2	4			12
Тема 2. Франція в XX – XXI ст.		2	2			12
Тема 3. Німеччина в XX – XXI ст.		2	4			12
Тема 4. Італія в XX – XXI ст.		2	2			12
Тема 5. Країни Центральної та Південно-Східної Європи в першій половині XX ст.		2	2			12
Тема 6. Країни Центральної та Південно-Східної Європи в другій половині XX – XXI ст.		4	4			12
Тема 7. СРСР на політичній арені світу. РФ в кінці XX - на початку XXI ст.		4	4			14

Тема 8. Країни Північної Європи в XX – XXI ст.		2	2			12
Тема 9. Друга світова війна з історії європейських країн.		2	2			12
Тема 10. Міжнародні відносини в II половині XX – на початку XXI ст.		4	2			14
	2				2	
Усього годин за II семестр	180	26	28		2	124
Усього годин за рік	300	54	68		4	174

7.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Велика Британія в період XVII ст. – 1914 рр.	2
2	Франція у другій половині XVII – 1914 рр. Криза французького абсолютизму	4
3	Німеччина у другій половині XVII – 1914 рр.	2
4	Міжнародні відносини у другій половині XVII – 1918 рр.	4
5	Італія в у другій половині XVII – 1914 рр.	2
6	Польські землі в XVII – 1914 рр.	2
7	Чеські землі та Словаччина в XVII – 1914 рр.	2
8	Сербія та Чорногорія в XVII – 1914 рр.	2
9	Болгарія в XVII – 1914 рр.	2
10	Російська імперія в XVII – 1914 рр.	2
11	Австрійська імперія в XVII – 1870 рр. Австро-Угорщина в 1870 – 1914 рр.	2
12	Країни Північної Європи в XVI – 1914 рр.	2
13	Великобританія в XX – XXI ст.	2
14	Франція в XX – XXI ст.	2
15	Німеччина в XX – XXI ст.	2
16	Італія в XX – XXI ст.	2
17	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в першій половині XX ст.	2
18	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в другій половині XX – XXI ст.	4
19	СРСР на політичній арені світу. РФ в кінці XX - на початку XXI ст.	4
20	Країни Північної Європи в XX – XXI ст.	2
21	Друга світова війна з історії європейських країн.	2
22	Міжнародні відносини в II половині XX – на початку XXI ст.	4
Разом		54 год.

7.4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Велика Британія в період XVII ст. – 1914 рр.	4
2	Франція у другій половині XVII – 1914 рр. Криза французького абсолютизму	4
3	Німеччина у другій половині XVII – 1914 рр.	4
4	Міжнародні відносини у другій половині XVII – 1918 рр.	4
5	Італія в у другій половині XVII – 1914 рр.	2
6	Польські землі в XVII – 1914 рр.	4
7	Чеські землі та Словаччина в XVII – 1914 рр.	4
8	Сербія та Чорногорія в XVII – 1914 рр.	4

9	Болгарія в XVII – 1914 рр.	2
10	Російська імперія в XVII – 1914 рр.	4
11	Австрійська імперія в XVII – 1870 рр. Австро-Угорщина в 1870 –1914 рр.	2
12	Країни Північної Європи в XVI – 1914 рр.	2
13	Великобританія в XX – XXI ст.	4
14	Франція в XX – XXI ст.	2
15	Німеччина в XX – XXI ст.	4
16	Італія в XX – XXI ст.	2
17	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в першій половині XX ст.	2
18	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в другій половині XX – XXI ст.	4
19	СРСР на політичній арені світу. РФ в кінці XX - на початку XXI ст.	4
20	Країни Північної Європи в XX – XXI ст.	2
21	Друга світова війна з історії європейських країн.	2
22	Міжнародні відносини в II половині XX – на початку XXI ст.	2
Разом		68 год.

7.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Велика Британія в період XVII ст. – 1914 рр.	4
2	Франція у другій половині XVII – 1914 рр. Криза французького абсолютизму	4
3	Німеччина у другій половині XVII – 1914 рр.	4
4	Міжнародні відносини у другій половині XVII – 1918 рр.	6
5	Італія в у другій половині XVII –1914 рр.	4
6	Польські землі в XVII – 1914 рр.	4
7	Чеські землі та Словаччина в XVII – 1914 рр.	4
8	Сербія та Чорногорія в XVII – 1914 рр.	4
9	Болгарія в XVII – 1914 рр.	4
10	Російська імперія в XVII – 1914 рр.	4
11	Австрійська імперія в XVII – 1870 рр. Австро-Угорщина в 1870 –1914 рр.	4
12	Країни Північної Європи в XVI – 1914 рр.	4
13	Великобританія в XX – XXI ст.	12
14	Франція в XX – XXI ст.	12
15	Німеччина в XX – XXI ст.	12
16	Італія в XX – XXI ст.	12
17	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в першій половині XX ст.	12
18	Країни Центральної та Південно-Східної Європи в другій половині XX – XXI ст.	12
19	СРСР на політичній арені світу. РФ в кінці XX - на початку XXI ст.	14

20	Країни Північної Європи в XX – XXI ст.	12
21	Друга світова війна з історії європейських країн.	12
22	Міжнародні відносини в II половині XX – на початку XXI ст.	14
Разом		174 год.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Акунін О. С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492–1918 рр.): хронологія подій: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2013. 604 с.
2. Андрущенко І., Андрущенко Б., Шумлянська Н. Історія Польщі. Київ: Арій, 2017. 144 с.
3. Барвінська П.І. Історія СРСР. Навчально-методичний посібник. Одеса, 2016. 136 с.
4. Блек Дж. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення; пер. з англ. О. Буйлова. Х.: Віват, 2021. 256 с.
5. Бортнікова А.В. Історія країн Центральної та Південно-Східної Європи в середні віки та новий час. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017. 21 с.
6. Вітенко М. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. 346 с.
7. Вітенко М. Д. Історія Чехії: Навчально-методичний посібник для студентів. Івано-Франківськ. 2016. 40 с.
8. Жихарева Т.Л., Плиско Л.М. Історія Російської держави: навч. посіб. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2012. 580 с.
9. Історія країн світу та міжнародні відносини в Новий час : навчально-методичний посібник / за заг. ред. проф. Й.М. Шкляжа. Миколаїв : Іліон, 2014. 648 с.
10. Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М., Поп І. І. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 464 с.
11. Невілл Ф. Історія Балкан. Болгарія, Сербія, Греція, Румунія, Туреччина. Від становлення держави до Першої світової війни. Лондон. 2018. 320 с.
12. Орлов А. С., Георгієв В. А., Георгієва Н.Г., Сивохина Т. А. Хрестоматія з історії Росії з найдавніших часів до наших днів. Навчальний посібник. Москва: «Проспект», 2003. 589 с.

13. Рудько С. Історія Центрально-Східної Європи. Острог. 2011. 220 с.
14. Священко З. Історія Росії XVIII - початку XX століття : Навч. посіб. Умань: ПП Жовтий О.О, 2012. 558 с.
15. Цехмістро Н.Я. Історія слов'янських народів. Полтава. 2012. 245 с.
16. Циватий В. Г. Віденський конгрес (1814–1815 рр.): інституціональний вимір європейського державотворення, зовнішньої політики і дипломатії (міжнародно-правовий аспект). Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2015. Вип. 22(1). С. 114-123.
17. Червінський М. Хорватія. Історія, культура, ідеї. Краків. 2020. 234 с.
18. Яровий В.І. Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян (Нова доба): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавець Олег Філюк, 2016. 348 с.
19. Александр А. Л. История Срба I. Белград: АТЦ, 2017. 420 с.
20. Andelman D. A Shattered Peace: Versailles 1919 and the Price We Pay Today. New York, 2008.
21. Baar M. Historians and Nationalism: East-Central Europe in the Nineteenth Century. London. 2011. 273 p.
22. Barzykowski S. Historia powstania listopadowego. T. I., 1883. S. 58; Czuby J. Warszawskie (1807 - 1815). Warszawa, 2011. S. 516-517.
23. Bushkovitch Paul A Concise History of Russia. New York: Cambridge University Press, 2012. 518 p.
24. Frederick B. Chary The History of Bulgaria. Westport: ABC-CLIO, 2011. 210 p.
25. Faber D. Munich, 1938: Appeasement and World War II. New York, 2008.
26. Kappeler A. The Russian Empire. A Multi-ethnic History. London: Routledge, 2001. 480 p.
27. Hlavačka M. České země v 19. století. Proměny společnosti v moderní době. Praha: Historický ústav, 2016. 476 s.
28. Hart B., Carr R. The Global 1920s: Politics, Economics and Society. London; New York, 2016.
29. Harris R. Dubrovnik: A History. Saqi, 2006 p. 504 p.
30. Hubert Z. Between Napoleon and Tsar Alexander. The Polish Question at Tilsit. Budanest: Central European university press, 2011. 124 p.
31. Klápště J., Šedivý I. Dějiny Česka. 1.vyd. Praha: NLN, 2019. 349 s.
32. Ławniczak A. Krótka historia polskiego sformalizowanego konstytucjonalizmu. Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze, 2016. № 7. S. 21-37.

33. Lentz Th. *Le Congrès de Vienne: une refondation de l'Europe, 1814–1815*. Paris: Perrin, DL 2015. 532 p.
34. Maser W. *Adolf Hitler: Legende, Mythos, Wirklichkeit*. München, 1993.
35. McDonough F. *The Origins of the First and Second World Wars*. Cambridge, 2013.
36. Pánek J, Tůma O. *A History of the Czech Lands*. Prague: Karolinum Press, 2019. 650 p.
37. Riasanovsky N., Steinberg M.D. *A History of Russia*. Oxford University Press, Oxford, 2011. 752 p.
38. Sebag Montefiore S. *The Romanovs: 1613–1918*. Knopf Doubleday Publishing Group, 2016. 784 p.
39. Stallaerts R. *Historical dictionary of Croatia*. The scarecrow press. 2010. 452 p.
40. Sławomir W., Patrioci i zdrajcy. *Spółeczeństwo Królestwa Polskiego wobec mikołajowskiej polityki Rosji w latach 1846–1856*, Kraków 2014, s. 34.
41. Stroynowski A. *Poszukiwanie łagodnej rewolucji Sejmu Wielkiego*. *Przegląd Nauk Historycznych*. 2017. No. 16. P. 429–443.
42. Steiner Z. *The Lights that Failed: European International History, 1919–1933*. Oxford, 2005.
43. Tooze A. *The Deluge: The Great War and the Remarking of Global Order*. London, 2014.
44. Wess M. A. *The Grand Strategy of the Habsburg Empire 1700–1866. A Study in Interstitial Time-Management. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Dr. Phil. to the Department of Political and Social Sciences Freie Universität Berlin*. Berlin, 2017. 410 p.

Додаткові:

1. Алексієвець М. *Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи: утвердження незалежних держав у міжвоєнні роки (1918–1939 рр.)*. Україна–Європа–Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2009. Вип. 2. С. 26–32.
2. Віднянський С. *Новітня історія країн Центрально-Східної Європи у наукових працях співробітників Інституту історії України НАН України. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2012. Вип. 21. С. 9–36.
3. Верба І. *Нариси з історії палацових переворотів у Росії (1720–1760-ті роки): навчальний посібник*. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2010. 193 с.
4. Громакова Н. Ю. «Польське питання» на віденському конгресі 1815 р. й утворення Королівства Польського. *Збірник наукових праць. Харк. Нац. Пед. Ун-т імені Г.С. Сковороди*. 2016. Вип.53. С. 152–159.

5. Гайдай Д. Ю. Становлення незалежної Чорногорії: у пошуках ідентичності. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2014. Вип. 4-5. С. 377-392.
6. Дерев'янка І. П. Дипломатія напередодні Кримської війни (1853–1856 рр.). Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2015. № 22(1). С. 124-129.
7. Джолос С. В. Конституція Речі Посполитої 3 травня 1791 р. як видатний політико-правовий документ XVIII ст. Наукові основи вирішення сучасних завдань. Франкфурт-на-Майні. 2020. Вип 1. С. 1-3.
8. Дячок В.В. Польська та українська еліти в умовах Другого поділу Речі Посполитої. VIII Ukrainian-Polish Scientific Dialogues: Conference Proceedings. International Scientific Conference. 2019. С. 41-44.
9. Едер Е. Реформи Йосифа II в Австрійській імперії та їхнє поширення у Галичині. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 61. С. 127-135.
10. Земовіт Щ. Республіка перемагає. Альтернативна історія Польщі. Краків: Знак Горизонт. 2013. 280 с.
11. Каппелер А. Нерівні брати. Українці та росіяни від середньовіччя до сучасності; пер. з нім. Чернівці: Книги – XXI, 2018. 320 с.
12. Капіруліна С. Чорногорія. Географія та економіка в сучасній школі. 2013. № 12. С. 35-39.
13. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика. Проблеми слов'язнавства. 2013. Вип. 62. С. 47-57.
14. Латиш Ю. Новий погляд на історичний шлях Чорногорії. Етнічна історія народів Європи. 2011. Вип. 30. С. 93-94.
15. Литвин М.Р. Коротка історія Польщі: інструмент формування національної пам'яті. Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. 2019. Вип. 12. С. 209-211.
16. Пенчев А. Чудова книга про болгарських правителів. Софія: ПАН, 2013. 240 с.
17. Плохій С. Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні / пер. з англ. Харків: Фоліо, 2019. 308 с.
18. Філатова О. Поділи Речі Посполитої. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Історичні науки. 2019. Вип. 5. С. 104-177.
19. Україна-Русь vs Московія: настільна книга. Навчальний посібник. Крамар С.І. Хмельницький: ТзОВ «Поліграфіст», 2019. 240 с.
20. Георгиева Ц. История на България XV-XIX. Том II. София: Анубис, 2013. 568 с.

21. Иречек К. История на българите. София: Исток Запад, 2015. 936 с.
22. Лео М. България и нейният народ под османска власт. София: Тангра Таннакра, 2013. 392 с.
23. Čedomir Antić. The history of Serbia. Copyright: Laguna, 2018. 280 с.
24. Dariusz B., Maciej L., Tomasz B. Ilustrowane dzieje Polski. Poznań: Publicat, 2008. 131 p.
25. Gabor A., Bruce A. Encyclopedia of the Ottoman Empire. New York: Vintage, 2016. 231 p.
26. Eskridge-Kosmach A. The Russian-Turkish War of 1877–1878 and the Attitude of Russian Society (Based on Memoirs, Diaries, and the Epistolary Heritage of Contemporaries). The Journal of Slavic Military Studies. 2016. P. 29.
27. Henig R. Versailles and after, 1919–1933. London; New York, 2005.
28. Montefiore S. Catherine the Great Potemkin: The Imperial Love Affair. New York: Vintage, 2016. 688 p.
29. President Woodrow Wilson's Fourteen Points (8 January, 1918). [Електронний ресурс]. URL: [http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918%20\(01\)%2008.Wilson.php](http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1918%20(01)%2008.Wilson.php)
30. Paxton R., Hessler J. Europe in the Twentieth Century. 5-th ed. Wadsworth, 2012.
31. Stroynowski A. Poszukiwanie łagodnej rewolucji Sejmu Wielkiego. Przegląd Nauk Historycznych. 2017. №. 16. P. 429-443.
32. Szczerek Ziemowit. Rzeczpospolita zwycięska. Alternatywna historia Polski. Kraków: Znak Horyzont, 2013. 280 p.
33. Sked A. Metternich a Rakousko. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, o.p.s., 2014. 320 s.
34. Stephen J. Peter the Great. Routledge, 2013. 104 p.
35. Topolski Jerzy. Historia Polski. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie sp. Z o.o., 2015. 435 p.
36. Thompson J. Christopher J. Ward. Russia. A Historical Introduction from Kievan Rus' to the Present. New York: Routledge, 2018. 416 p.

Інформаційні ресурси:

1. Інститут історії України НАН України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.history.org.ua>.
2. Інститут археології Національної Академії наук України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.iananu.kiev.ua>
3. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ipiend.gov.ua>.

4. Європейська історія. [Електронний ресурс]. URL: <http://library.byu.edu/~rdh/>.

5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

1. Робоча початкова програма курсу.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальні аудиторії, які обладнані для проведення лекційних і семінарських занять.
4. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, мультимедійний проектор, екран.
5. Ілюстративні матеріали;
6. Набір схем та таблиць, що відображають основні параметри регіонів світу.